ERZURUM YURT AY DERNEĞİ

BİR YURT, BİR YÜREK, BİN UMUT

KURUM BAKIMINDAKİ ÇOCUKLAR VE BAKIM SONRASI GENÇLER

SAHA ARAŞTIRMASI VE POLİTİKA ÖNERİLERİ RAPORU

23 katılımcının anket yanıtları üzerinden açık uçlu soruların tematik analizi

Kasım 2026

Hazırlayan: Erzurum Yurt Ay Derneği

“Devlet korumasında büyüyen çocuklar bu ülkenin emanetidir.”

SUNUŞ

Erzurum Yurt Ay Derneği olarak, kurum bakımında yetişen çocukların ve kurum bakımından ayrılarak yetişkin yaşamına adım atan gençlerin ihtiyaçlarının görünür kılınmasını; bu ihtiyaçların kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında geliştirilecek iş birliğiyle karşılanmasını önemli bir toplumsal sorumluluk olarak görmekteyiz.

Elinizdeki rapor, “Bir Yurt, Bir Yürek, Bin Umut: Kurum Bakımından Ayrılan Gençler İçin Veri Tabanlı Mentorluk Modeli Geliştirme” projesi çerçevesinde paylaşılan anket yanıtlarının açık uçlu bölümlerini incelemektedir. Amaç, katılımcıların deneyim ve önerilerini karar vericilerin değerlendirebileceği tematik bulgulara ve uygulanabilir politika önerilerine dönüştürmektir.

Yunus UZUN
Erzurum Yurt Ay Derneği Başkanı

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, “Kurum Bakımındaki Çocuklar ve Bakım Sonrası Gençler İçin Değerlendirme Anketi” kapsamında bildirilen 23 katılımcının açık uçlu yanıtlarını analiz etmektedir. Kurum bakımında değişmesini istedikleri konulara ilişkin 20, bakım sonrası gençlere verilmesi gereken desteklere ilişkin 21 ve hayatı iyileştirme önerilerine ilişkin 23 yanıt paylaşılmıştır.

Yanıtların tematik incelemesinde yedi ana politika alanı belirginleşmektedir: (1) bakım sonrası aşamalı geçiş ve bağımsız yaşam hazırlığı, (2) barınma ve ekonomik güvence, (3) istihdam ve mesleki yönlendirme, (4) psikososyal destek ve mentorluk, (5) eğitim ve yetenek gelişimi, (6) çocuk odaklı bakım ve personel niteliği, (7) toplumsal katılım ve kurumlar arası iş birliği.

Katılımcı anlatıları, gençlerin yalnızca kurumdan ayrılma anında değil, ayrılık öncesinde başlayan ve sonrasında da devam eden bir destek zincirine ihtiyaç duyduğunu düşündürmektedir. Bu nedenle rapor, bakım sürecinden bağımsız yaşama geçişi tek tarihli bir işlem olarak değil; hazırlık, bireysel planlama, mentor desteği, hizmetlere yönlendirme ve izleme aşamalarından oluşan bütüncül bir süreç olarak ele almaktadır.

Önemli yöntem notu: Bu rapor, açık uçlu yanıt metinlerine dayalı nitel ön analizdir. Yaş, cinsiyet, kurumda kalış süresi, güvenlik, personel yaklaşımı ve diğer kapalı uçlu soruların seçenek dağılımları/grafikleri paylaşılmadığından bu alanlarda yüzde, ortalama veya sıralama üretilmemiştir. Bulgular 23 kişilik sınırlı katılımcı grubunun görüşlerini yansıtır; tüm bakım deneyimlerine genellenemez.

1. RAPORUN AMACI, KAPSAMI VE DAYANAĞI

Raporun amacı; kurum bakımında bulunan çocukların bakım deneyimlerine ve kurum bakımından ayrılan gençlerin geçiş sürecine ilişkin katılımcı görüşlerini düzenli biçimde değerlendirmek, öne çıkan ihtiyaç alanlarını belirlemek ve kamu politikası ile yerel uygulamalara yönelik somut öneriler geliştirmektir.

Çalışma, Erzurum Yurt Ay Derneği'nin “Bir Yurt, Bir Yürek, Bin Umut” projesinin veri temelli mentorluk yaklaşımıyla ilişkilendirilmiştir. Rapor, resmi istatistik veya temsili bilimsel araştırma iddiası taşımamaktadır; saha görüşlerinin ön değerlendirmesi niteliğindedir.

Veri unsuru	Paylaşılan bilgi
Anket adı	Kurum Bakımındaki Çocuklar ve Bakım Sonrası Gençler İçin Değerlendirme Anketi
Toplam katılımcı	23 yanıt
Açık uçlu soru 1	Kurum bakımında değişmesini istediğiniz en önemli şey – 20 yanıt
Açık uçlu soru 2	Kurumdan ayrılan gençlere ne tür destekler verilmelidir? – 21

	yanıt
Açık uçlu soru 3	Devlet korumasında büyüyen çocukların hayatını iyileştirmek için önerileriniz – 23 yanıt
Yöntem	Açık uçlu yanıtların tematik içerik analizi
Veri durumu	Yanıt metinleri kullanıcı tarafından paylaşılmıştır; ham CSV ve kapalı uçlu grafik dökümleri bu rapor girdisinde bulunmamaktadır.

2. YÖNTEM VE VERİ SINIRLILIKLARI

Paylaşılan açık uçlu cevaplar anlam bakımından incelenmiş, benzer içerikler ortak temalar altında toplanmış ve bu temaların proje ile kamu hizmetleri açısından anlamı yorumlanmıştır. Aynı cevap birden fazla temaya değinebileceğinden, temalar birbirini dışlayan kategoriler olarak değerlendirilmemiştir.

- Katılımcı sayısı 23'tür. Bu sayı, bulguların tüm kurum bakımındaki çocuklara veya bakım sonrası gençlere genellenmesi için yeterli değildir.
- Açık uçlu sorulardaki yanıt sayıları farklıdır: 20, 21 ve 23. Bu nedenle her soru kendi yanıt sayısı üzerinden değerlendirilmelidir.
- Bazı yanıtlar boş, nokta veya kısa ifadelerden oluşmaktadır. İçerik taşımayan cevaplardan bulgu çıkarılmamıştır.
- Tematik sınıflandırma nitel yorumdur. Ham yanıtlar sistematik kodlanıp ikinci bir değerlendirici tarafından kontrol edilmeden tema frekansları kesin istatistik olarak sunulmamalıdır.
- Kapalı uçlu soruların grafik dağılımları verilmediği için demografik profil ve ölçek sorularının sonuçları bu rapora dahil edilmemiştir.
- Katılımcıların kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgiler rapora alınmamalı; ham veriler erişim kontrollü saklanmalıdır.

3. SAHA BULGULARI: TEMATİK DEĞERLENDİRME

3.1. Kurum bakımında değiştirilmesi istenen alanlar

20 yanıtın içeriğinde psikolojik destek, eğitim desteği, personel niteliği ve yaklaşımı, ayrımcılığın önlenmesi, ev ortamına yakın bakım, sosyal etkinlikler, toplumla iletişim ve bakım sonrası yaşama hazırlık konuları öne çıkmaktadır.

- Psikolojik destek: Kurumda kalınan dönemde ve kurumdan ayrılmadan önce psikolojik desteğin erişilebilir olması talep edilmektedir.
- Eğitim ve yetenek: Akademik etüt, ders desteği, eğitim motivasyonu ve çocuğun yeteneğine göre yönlendirme beklentisi bulunmaktadır.
- Personel yaklaşımı: Saygılı, anlayışlı, çocuk odaklı ve liyakat esaslı personel seçimi ve denetimi vurgulanmaktadır.
- Ayrımcılık ve eşitlik: Çocukların etiketlenmeden, birey olarak ve kendi ihtiyaçları doğrultusunda değerlendirilmesi istenmektedir.
- Yaşam ortamı: Ev ortamına yakın bakım, sosyal etkinlik ve toplumla daha fazla temas önerilmektedir.
- Bakım sonrası hazırlık: Gençlerin kurumdan ayrılmadan önce iş, barınma, günlük yaşam ve insan ilişkileri konularında hazırlanması beklenmektedir.

3.2. Bakım sonrası gençlere verilmesi gereken destekler

21 yanıt, bakım sonrası dönemde çok boyutlu ve sürekliliği olan destek ihtiyacına işaret etmektedir. Barınma ve ekonomik destek, iş bulma ve çalışma hayatına uyum, psikolojik/manevi destek, mentorluk, sosyal hayata uyum ve günlük yaşam becerileri birlikte ele alınmıştır.

İhtiyaç alanı	Katılımcı ifadelerinden çıkan beklenti	Uygulama karşılığı
Barınma	Güvenli konut, gençlerin birlikte kalabileceği kontrollü geçiş evi	Barınma yönlendirmesi ve geçiş dönemi konut modeli
Ekonomik güvence	Maddi yardım, temel giderler ve ekonomik hayata hazırlanma	Bütçe planlama, finansal okuryazarlık ve uygun desteklere erişim
İstihdam	İş bulma, işe uyum, işyeri yöneticileriyle iletişim	Mesleki yönlendirme, işveren iş birliği ve iş koçluğu
Psikososyal destek	Psikolojik, manevi ve sosyal destek	Uzman hizmetlere yönlendirme ve düzenli mentor görüşmesi
Bağımsız yaşam	Yemek, fatura, para yönetimi, insan ilişkileri	Uygulamalı yaşam becerileri eğitimi
Sosyal uyum	Toplumla iletişim, sosyal hayat ve aile kurmaya ilişkin hazırlık	Sosyal katılım ve yaşam becerisi programları
Mentorluk	Maddi ve manevi rehberlik, yalnız kalmama	Bireysel mentor eşleştirmesi ve takip

3.3. Hayatı iyileştirmeye yönelik öneriler

23 yanıt içinde önceden adaptasyon eğitimi, sosyal ve ekonomik destek, mesleki eğitim, personelin denetlenmesi, çocukların talep ve yeteneklerine göre yönlendirilmesi, mentorluk sisteminin kurulması, bakım sonrası takip, rehabilitasyon, barınma ve toplumsal farkındalık önerileri yer almaktadır.

- Bağımsız yaşam hazırlığı kurum bakımındayken başlamalı ve uygulamalı olmalıdır.
- Çocuğun görüşü, talebi, yeteneği ve bireysel hedefleri bakım planına dahil edilmelidir.
- Mentorluk, bakım sonrası döneme bırakılmamalı; uygun güvenlik ve rıza koşullarıyla geçiş öncesinde başlatılmalıdır.
- İşe yerleşen gençler için işyeri uyumu, barınma ve sosyal destek birlikte izlenmelidir.
- Personelin çocuk hakları, iletişim, etik ve travmaya duyarlı bakım alanlarında eğitimi güçlendirilmelidir.
- Toplumun önyargılarını azaltacak farkındalık ve sosyal katılım çalışmaları yürütülmelidir.

4. POLİTİKA ANALİZİ: SORUN ALANLARI VE KAMUYA YÖNELİK ÖNERİLER

Politika alanı	Saha yanıtlarının işaret ettiği ihtiyaç	Önerilen kamu politikası / uygulama
Aşamalı geçiş	Kurumdan ayrılınca aniden yalnız kalma endişesi	Ayrılık öncesi bireysel geçiş planı; geçiş sonrası koordineli takip
Barınma	Güvenli ve sürdürülebilir yaşam alanı ihtiyacı	İhtiyaca göre destekli geçiş konutu ve barınma yönlendirme mekanizması
Ekonomik bağımsızlık	Maddi destek ve para yönetimi becerisi	Finansal okuryazarlık, bütçe eğitimi ve mevcut desteklere erişim rehberliği
İstihdam	İşe yerleşme ve iş ortamına uyum	Mesleki profil çıkarma, işveren ağı, iş koçluğu ve işte kalma desteği
Psikososyal destek	Psikolojik destek ve sosyal uyum	Gizlilik ve rıza esaslı uzman desteğine erişim ve yönlendirme
Eğitim	Akademik destek ve yeteneklerin geliştirilmesi	Bireysel eğitim/meslek planı, etüt ve rehberlik iş birlikleri

Bakım kalitesi	Saygılı yaklaşım, liyakat ve personel denetimi	Personel eğitimi, çocuk katılımı, güvenli geri bildirim ve denetim mekanizmaları
Sivil toplum	Mentorluk ve kurumlar arası destek ihtiyacı	Kamu-STK iş birliği, standart mentor eğitimi ve yönlendirme protokolleri
Veri ve izleme	Gençlerin ihtiyaçlarının düzenli izlenmesi	Asgari veri ilkesiyle güvenli kayıt, sonuç göstergeleri ve periyodik değerlendirme

5. ÖNERİLEN BAKIMDAN BAĞIMSIZ YAŞAMA GEÇİŞ MODELİ

Aşama	Temel faaliyetler	Örnek çıktı / gösterge
1. Erken hazırlık	Günlük yaşam, iletişim, bütçe, eğitim ve meslek farkındalığı	Bireysel beceri değerlendirmesi ve eğitim planı
2. Bireysel geçiş planı	Barınma, gelir, eğitim, iş, sağlık/psikososyal yönlendirme ihtiyaçlarının belirlenmesi	Gençle birlikte hazırlanmış geçiş planı
3. Mentor eşleştirme	Gencin tercihi ve ihtiyaçları dikkate alınarak mentor seçimi	Onaylı mentor-genç eşleşmesi ve görüşme planı
4. Geçiş desteği	Kamu hizmetlerine, işverenlere, eğitim ve barınma kaynaklarına yönlendirme	Tamamlanan yönlendirmeler ve takip notları
5. Bakım sonrası izleme	Gencin rızasıyla belirli aralıklarla ihtiyaç ve hedef değerlendirmesi	İzleme görüşmeleri ve güncellenen destek planı
6. Değerlendirme	Genç geri bildirimi, hizmete erişim ve hedeflerdeki ilerleme	Anonimleştirilmiş dönemsel sonuç raporu

Bu model bir politika önerisidir; mevcut mevzuatta tanımlı hizmetlerin yerine geçtiği veya yeni bir yasal hak oluşturduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Uygulamaya alınmadan önce ilgili kamu kurumlarının görev ve yetkileri, yürürlükteki mevzuat ve çocuk koruma standartları çerçevesinde değerlendirilmelidir.

6. KURUMSAL GÖREV PAYLAŞIMI VE İŞ BİRLİĞİ ÖNERİSİ

Paydaş	Önerilen katkı
Aile ve Sosyal Hizmetler birimleri	Bakım süreci ve bakım sonrası hizmetlerle ilgili koordinasyon; uygun yönlendirme ve uzmanlık
Millî Eğitim kurumları	Eğitim desteği, rehberlik, mesleki yönlendirme ve okullarla koordinasyon
Yerel yönetimler	Sosyal destek, sosyal katılım, yaşam becerileri ve uygun barınma yönlendirmeleri
İŞKUR ve işverenler	Mesleki yönlendirme, işe yerleştirme kanalları ve işyeri uyumu
Üniversiteler	Araştırma, gönüllü uzmanlık, eğitim ve etki değerlendirme desteği
Barolar ve ilgili meslek kuruluşları	Haklara erişim konusunda bilgilendirme ve uygun hukuki yönlendirme
STK'lar	Mentorluk, sosyal destek, gönüllü koordinasyonu, ihtiyaç tespiti ve savunuculuk
Gençler ve mezunlar	Karar süreçlerine katılım, akran deneyimi, geri bildirim ve modelin birlikte geliştirilmesi

7. ÖNCELİKLİ EYLEM PLANI

Öncelik	Eylem	Sorumlu/iş birliği	İzleme kanıtı
1	Bireysel ihtiyaç ve geçiş planı şablonu geliştirilmesi	Dernek ve ilgili kamu paydaşları	Onaylı şablon ve anonim örnek plan
2	Mentor seçimi, eğitimi ve etik ilkelerin belirlenmesi	Dernek, uzmanlar, üniversite/STK	Eğitim programı, katılım ve taahhüt kayıtları
3	Barınma ve istihdam yönlendirme ağı kurulması	Kamu, belediye, işveren, STK	Paydaş listesi ve yönlendirme kayıtları
4	Bağımsız yaşam becerileri modülleri hazırlanması	Eğitimciler ve mentorlar	Eğitim içeriği ve katılım formları
5	Gençlerin karar süreçlerine katılımının sağlanması	Kamu ve STK	Geri bildirim ve değerlendirme kayıtları
6	Anonimleştirilmiş izleme göstergeleri belirlenmesi	Proje ekibi ve veri sorumlusu	Gösterge sözlüğü ve dönemsel rapor
7	Pilot uygulamanın değerlendirilmesi	Dernek ve bağımsız değerlendirici/paydaş	Pilot sonuç raporu ve iyileştirme planı

8. İZLEME VE DEĞERLENDİRME GÖSTERGELERİ

Aşağıdaki göstergeler öneridir. Hedef değerler, pilot uygulama ve başlangıç verileri belirlendikten sonra tanımlanmalıdır.

Gösterge	Tanım / hesaplama yaklaşımı	Doğrulama kaynağı
Bireysel plan oluşturma oranı	Geçiş planı tamamlanan genç / programa alınan genç	Anonimleştirilmiş plan kayıtları
Mentor eşleşme oranı	Mentor eşleşmesi yapılan genç / mentor talep eden genç	Eşleştirme kayıtları
Mentor görüşme devamlılığı	Planlanan ve gerçekleşen görüşmelerin karşılaştırılması	Görüşme takip formları
Eğitim/istihdam yönlendirmesi	Yönlendirme yapılan genç sayısı ve sonuç durumu	Yönlendirme kayıtları
Barınma ihtiyacına yanıt	Barınma desteğine erişen veya uygun hizmete yönlendirilen gençler	Hizmet yönlendirme kayıtları
Genç memnuniyeti	Gönüllü ve anonim geri bildirim sonuçları	Geri bildirim formu
Bağımsız yaşam becerileri	Başlangıç ve takip değerlendirmelerinde kaydedilen ilerleme	Beceri değerlendirme formu
Kurumlar arası iş birliği	Gerçekleştirilen toplantı, protokol ve ortak faaliyetler	Tutanak ve protokoller

9. ETİK, GÜVENLİK VE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

- Katılımcıların kimliğini ortaya çıkarabilecek ad, iletişim, kurum ve özel yaşam ayrıntıları yayımlanmamalıdır.
- Anket ve takip verileri belirli, açık ve meşru amaçlarla; gerekli olan en az veri ilkesiyle işlenmelidir.
- Gençlerin katılımı ve mentor görüşmeleri gönüllülük, bilgilendirme, rıza ve güvenli sınırlar çerçevesinde yürütülmelidir.
- Mentorlar uzman psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı veya hukuki danışman yerine konulmamalı; ihtiyaç halinde yetkili hizmetlere yönlendirme yapılmalıdır.

- Çocuklarla temas içeren faaliyetlerde çocuk koruma, güvenli iletişim, mahremiyet ve bildirim prosedürleri önceden belirlenmelidir.
- Raporun kamuya açık sürümünde küçük grupların veya hassas deneyimlerin kişiyi dolaylı olarak tanıtmasına yol açabilecek ayrıntılardan kaçınılmalıdır.

10. SONUÇ VE KARAR VERİCİLERE ÇAĞRI

Paylaşılan açık uçlu yanıtlar, kurum bakımındaki çocukların ve bakım sonrası gençlerin ihtiyaçlarının birbirinden bağımsız başlıklar olarak değil, yaşamın farklı dönemlerine yayılan bütüncül bir destek zinciri içinde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Katılımcı anlatılarında psikolojik destek, eğitim, personel yaklaşımı, barınma, ekonomik güvence, istihdam, mentorluk ve toplumsal uyum başlıkları öne çıkmaktadır.

Erzurum Yurt Ay Derneği olarak; kurum bakımından ayrılan gençlerin bağımsız yaşama geçişinde kamu kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler, iş dünyası ve sivil toplum kuruluşları arasında sürdürülebilir iş birliği geliştirilmesini; gençlerin kendi yaşamlarına ilişkin kararlara katılmasını; bakım öncesi hazırlık ile bakım sonrası desteğin koordineli yürütülmesini önermekteyiz.

Bu raporun ilgili kamu kurumlarınca değerlendirilmesi, önerilerin mevcut hizmet ve mevzuat çerçevesinde ele alınması ve uygun görülen başlıklarda ortak çalışma toplantıları yapılması talep edilmektedir.

Yunus UZUN
Erzurum Yurt Ay Derneği Başkanı